

Megachile lapponica Thomson, 1872 – en ny dansk bladskærerbi (Hymenoptera: Apidae)

OLE LOMHOLDT

Lomholdt, Ole: *Megachile lapponica* Thomson, 1872 – a new Danish leaf-cutting bee. (Hymenoptera: Apidae).

Ent. Meddr, 47: 119–120. Copenhagen, Denmark 1980. ISSN 0013–8851.

A single female specimen of *Megachile lapponica* Thomson (Zealand. Alindelille Forest. 13. July 1976. B. Petersen leg.) was recognized among some undetermined museum material. The specimen carried a pollen load (*Circaea* sp.). A list of plants pollinated by *lapponica* is presented and the species is distinguished from *centuncularis* in Table 1.

M. lapponica is a boreo-montane species, being recorded from Scandinavia, Northern Germany, Holland, Belgium, the east Baltic provinces, and from the mountainous regions of central Europe.

Ole Lomholdt, Zoologisk Museum, Universitetsparken 15, DK-2100 København Ø.

Ved gennemgang af en del af Zoologisk Museums ubestemte bisamlinger blev jeg opmærksom på en *Megachile* tilhørende *centuncularis*-gruppen. Da denne gruppe erfaringsmæssigt er vanskelig rent systematisk samt, at der her foreligger mulighed for opdagelsen af i faunistisk henseende interessante arter, besluttede jeg at bestemme eksemplaret nøjere. Dette lader sig bedst gøre ved anvendelse af H. Frieses monografiske bearbejdelse af underfamilien Megachilinae fra 1911.

Eksemplaret, en hun, bærer etiketten: Sjælland, Alindelille Skov. 13. juli 1976. B. Petersen leg. Uden videre vanskeligheder nåede jeg frem til *lapponica*, og ved sammenligning med museets materiale fra det nordlige Skandinavien var identiteten så godt som fastslået. Men, for at være på den helt sikre side, sendte jeg eksemplaret til kontrolbestemmelse hos Hr. G. van der Zanden, Eindhoven, Holland, der bekræftede bestemmelsen.

De danske arter inden for *centuncularis*-gruppen er herefter de følgende. *centuncularis* (L.), *versicolor* F. Smith og *lapponica* Thomson. De to førstnævnte kan adskilles ved hjælp af de karakterer, der nævnes af Lomholdt (1972), men ved anvendelsen af Danmarks Fauna (Jørgensen, 1921), bliver alle tre arter bestemt til *centuncularis*. *M. lapponica* kan adskilles fra *centuncularis* som vist i Tabel 1.

Eksemplaret bar en stor pollenmængde i scopa, og ved venlig assistance fra Ingrid Sørensen, Zoologisk Museum, blev dette bestemt som stammende fra steffensurt (*Circaea*). Dette var overraskende, især fordi denne plantes blomster i forhold til bien er meget små og skrøbelige. I litteraturen angives det i øvrigt, at *lapponica* kendes som bestøver af følgende planter: (Fries, l.c., Hoop, 1973, Haeseler, 1970, Elfving, 1968, Frey-Gessner, 1899–1907). Morgenfrue (*Calendula officinalis* L.), almindelig knopurt (*Centaurea jacea* L.), gederams (*Chamenerion angustifolium* L.), gul fladbælg (*Lathyrus pratensis* L.), kløver

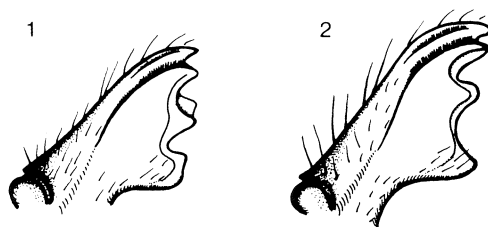

Fig. 1. *Megachile centuncularis* (L.) ♀. Venstre mandibel.

Fig. 1. *Megachile centuncularis* (L.) ♀. Left mandible.

Fig. 2. *Megachile lapponica* Thomson ♀. Venstre mandibel.

Fig. 2. *Megachile lapponica* Thomson ♀. Left mandible.

Tabel 1

<i>centucularis</i>	♀	<i>lapponica</i>	♀
1) Kropsformen relativt kort og bred		1) Kropsformen relativt lang og smal	
2) Bagskinnebenenes korte spore tilspidset		2) Bagskinnebenenes korte spore med afrundet spids	
3) I det højeste spidsen af kloleddet rødbrunt		3) De yderste to tarsalled rødbrune	
4) Den proximale mandibulartand svag, tvespidset. Afstanden til den stumpe subbasale tand som afstanden mellem denne og den næste (Fig. 1)		4) Den proximale mandibulartand kraftig, stump. Afstanden til den spidse subbasale tand betydelig større end afstanden mellem denne og den næste (Fig. 2)	
5) Sidste tergum tydeligt konkavt		5) Sidste tergum plant	
	♂		♂
6) 6. tergums bagrand lateralt udtrukket i et fladt afrundet fremspring		6) 6. tergums bagrand uden sådanne fremspring	
7) 7. tergum med en svag median fordybning		7) 7. tergum med en dyb, trekantet median fordybning.	
8) Distale tarsalled næppe lysere end de proximale		8) Distale tarsalled rødgule	

(*Trifolium*), almindelig kællingetand (*Lotus corniculatus* L.), timian (*Thymus*), alperose (*Rhododendron*) og muse-vikke (*Vicia cracca* L.). Steffensurt tilhører samme familie som gederams og er en typisk repræsentant for bøgeskovens urtevegetation. Overraskelse nummer to består derfor i, at en bladskærerbiart, tilhørende en slægt, der er kendt for at være relativt varme/tørkeforetrækkende, indsamler pollen i en mørk og kølig bøgeskov.

Artens udbredelsestype kan sandsynligvis karakteriseres som værende boreomontan, idet den forekommer i Skandinavien, Østbaltikum, det nordlige Tyskland, hvor den omtales som værende den almindeligst forekommende *Megachile*-art i Oldenburgområdet (Haeseler, 1977), Holland og Belgien, samt i bjergområderne i Mellemeuropa. Frey-Gessner (l.c.) angiver, at arten er almindeligt forekommende i Alperne mellem 1600 og 2000 m.o.h.

Hoop (l.c.) angiver at have fundet arten ynglende i forladte larvegeange af træbukke i Nordtyskland.

Overvintrende mariehøns – Opfordring

Mariehøns (Coccinellidae) overvintrer som voksne i beskyttede habitater: under sten, i barkrevner, i nedfaldsløv m.m. Man ved dog kun lidt om de eksakte overvintringssteder for de forskellige arter her i landet. Undertegnede søger derfor så mange oplysninger som muligt om disse forhold, som supplement til egne indsamlinger, og anmoder herved om hjælp til dette arbej-

Litteratur

- Elfving, R., 1968: Die Bienen Finnlands. – Fauna Fennica 21: 1–69.
- Frey-Gessner, E., 1899–1907: Fauna Insectorum Helvetiae. Hymenoptera. Apidae I–II. Schaffhausen.
- Friese, H., 1911: Hymenoptera. Apidae I. Megachilinae. – Das Tierreich.
- Haeseler, V., 1970: Beitrag zur Kenntnis der Aculeaten- und Chrysididenfauna Schleswig-Holsteins und angrenzender Gebiete (Hymenoptera). – Schr. Nat. Ver. Schleswig-Holstein 40: 71–77.
- 1977: Für die Bundesrepublik Deutschland neue und seltene Hautflügler (Hymenoptera Aculeata). – Drosera 1977: 21–28.
- Hoop, M., 1973: Zur Verbreitung der holsteinischen Goldwespen und Stechimmen. – Schr. Nat. Ver. Schleswig-Holstein 43: 46–50.
- Jørgensen, L., 1921: Bier. – Danmarks Fauna 25. København.
- Lomholdt, O., 1972: Hymenoptera aculeata fra Læsø. – Ent. Meddr 40. 119–127.

de. Oplysninger om fund af overvintrende mariehøns med angivelse af art, dato, geografisk lokalitet, habitatbeskrivelse, udførlig beskrivelse af selve overvintringsstedet (fugtigt, tørt, dækket, udækket osv.), evt. m.m. modtages således med taknemmelighed. Ubestemte dyr modtages gerne. På forhånd tak.

Jørgen Baungaard, Zoologisk Laboratorium, Universitetsparken, 8000 Århus C.